

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Кабачек Володимир Вікторович

доц. кафедри українознавства, культурології та історії науки

НТУ «ХПІ», кандидат історичних наук, доцент

e-mail: vladimirkabacek@gmail.com

Балабан Олександр Іванович

студент НТУ «ХПІ»

Назва «українська мова» відносно молода. Наприклад, на Закарпатті ця назва увійшла у обіг лише в першу чверть ХХ сторіччя. Досить згадати Валуєвській циркуляр 1863 р., Емський указ 1876 р, щоб зрозуміти, що українська мова була не потрібна царату та його чиновникам [1]. Революція призвела до змін. 24 березня 1918 р. опубліковано Закон Центральної Ради про запровадження української мови у банківській і торговій сфері. У п. 3 було проголошено: «Мовою в діловодстві має бути державна українська» [2].

Далі, 29 квітня 1918 р. гетьман П. Скоропадський взяв участь у розподілі штатів ХТІ. Це був перший офіційний документ, отриманий інститутом українською мовою. Гетьман вимагав виплатити всім службовцям вищу одноразову допомогу. Якщо працювало подружжя, гроші платили тому, хто отримував більший оклад, та дітям, а другому – як бездітному, тобто, в половинному розмірі [3]. 24 травня 1918 р. Міністерство освіти затвердило «Найголовніші правила українського правопису», які запропонував Іван Огієнко та які ухвалила

правописна комісія. Правопис було надруковано в журналі «Вільна українська школа» (1919 р.) та видано окремим відбитком у Києві 1919 року. У № 10 за 1918 р. журналу «Українська школа» надруковано: «Найголовніші правила українського правопису». Ухвалені Правописною комісією при Міністерстві освіти 24 травня 1918 р. в Києві. Вже 1 січня 1919 року українську мову було оголошено обов'язковою для використання в усіх закладах. Але, вже в лютому 1919 р. більшовиками відбулося нищення національної патріотичної частини населення та заборона творів державницької тематики. Згодом, комуністи вимушені були піти на українізацію та пом'якшення умов існування української мови: без України влада комуністів не могла існувати. У 1928 р. було розроблено основи українського правопису. Він став першою спробою сформувавши єдиний, загальний орфографічний кодекс для народу, віками розділеного й гнобленого чужими державами, етносу, літературна мова якого не могла розвиватися в нормальних умовах, зазнавала принижень, утисків, заборон, дав правила орфографії та пунктуації [2]. Цей правописний кодекс, названий згодом «скрипниківським», «харківським», був добре опрацьований. Але вже з 1933 р. почались виправлення правопису. До чого це призвело? Українці за межами СРСР не прийняли змін 1933 р. і далі користувалися «харківським» правописом. В орфографічній практиці українства настав розлам, який триває і понині: західна діаспора пише за правилами 1927 р. Ті діячі культури в Радянській Україні, які не зазнали репресій, розуміли, що реформа 1933 р. зачепила віковічні традиції орфографії і, головне, оригінальність

системи української мови. В умовах переслідування українства в 30-х рр. XX ст. важко було відстоювати правила «скрипниківської» орфографії. Жоден із проектів змін у правописі до кінця Другої світової війни не було реалізовано.

Таким чином, розвиток та визнання української мови відбулися в XX ст., а початок цієї праці пов'язано з ім'ям гетьмана Павла Скоропадського.

Список використаних джерел:

1. Чумак В. М. Українізація у добу революції й визвольних змагань (1917-1920 рр.): формування концептуальних засад // Записки історичного факультету ОНУ ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2001. Вип. 11. С. 31-39.

2. Німчук В. В. Проблеми українського правопису XX-початку XXI ст. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2002. 116 с.

3. Журило Д. Ю. Становление и развитие Харьковского Технологического института в конце XIX – начале XX вв. Харьков: Підручник НТУ «ХП», 2016.